

dają się takie gatunki, jak lipa, cis, modrzew i in. Szereg buków objętych ochroną znajduje się na granicy swojego geograficznego zasięgu.

W wykazie znajdują się nadto orzeczenia ochronne dla 16 głązów narzutowych oraz dwóch alei: jednej złożonej z 29 lip i 75 klonów oraz alei złożonej z 30 buków rosnących na granicy swojego zasięgu.

Na terenie województwa białostockiego istnieją w chwili obecnej 73 prawnie chronione zabytki przyrody. Należą do nich 42 sędziwe drzewa, 3 grupy jałowców drzewiastych, 1 grupa modrzewi, 1 aleja i 26 głązów narzutowych. Orzeczenia ochronne wydane zostały przez Prezydium WRN w Białymstoku w okresie pomiędzy 4 XI 1952 a 24 VIII 1954 r. Należy podkreślić, że kilkadziesiąt pomników przyrody z terenu województwa białostockiego uległo zniszczeniu w czasie ostatniej wojny.

J. I. D.

Z PARKÓW NARODOWYCH

Utworzenie trzech górskich parków narodowych

Rozporządzeniami Rady Ministrów z dnia 30 października 1954 r. (Dz. U. nr 4 z dnia 4 lutego 1955 r., poz. 23, 24 i 25) utworzone zostały trzy nowe parki narodowe: Tatrzański, Pieniński i Babiogórski. W obecnej chwili mamy zatem pięć parków narodowych, wliczając w to już poprzednio utworzone w Puszczy Białowieskiej i w Górach Świętokrzyskich.

Utworzenie (względnie prawne zabezpieczenie) trzech górskich parków narodowych należy powitać z wielką radością jako wyraz troski władz państwowych o zachowanie i ochronę terenów obejmujących liczne fragmenty naturalnych biocenoz, niezwykle cennych ze względów naukowo-dydaktycznych, gospodarczych i społecznych.

Tatrzański Park Narodowy o obszarze 21 545,67 ha, obejmuje całe Tatry Polskie oraz pewne części Podtatrza. Utworzenie w Tatrach parku narodowego jest urzeczywistnieniem dążeń działaczy na polu ochrony przyrody w Polsce, którzy począwszy od roku 1912 zwracali uwagę władz na konieczność zabezpieczenia tego niezwykle cennego obszaru.

Pieniński Park Narodowy obejmuje część Pasa Skalic Pienińskich o powierzchni około 2 231 ha. Jest on ze względu na gatunki endemiczne roślin i rzadkie zwierzęta oraz z uwagi na szczególną budowę geologiczną, terenem wyjątkowym na świecie.

Ostatni z trzech nowo utworzonych parków narodowych — Babiogórski — o powierzchni około 1 637 ha obejmuje cały masyw Babiej Góry od granicy państwa, wraz z lasami na stokach północnych oraz częścią stoków południowo-wschodnich.

W wymienionych parkach narodowych zostały utworzone rezerwy ścisłe, w których dokonywanie jakichkolwiek czynności i zmian jest możliwe tylko za zezwoleniem Ministra Leśnictwa, wydanym na podstawie opinii Państwowej Rady Ochrony Przyrody. Pozostałe obszary parków są objęte ochroną częściową i działalność człowieka ma się tu opierać na zasadach gospodarki rezerwatowej, ściśle określonych w rozporządzeniu. W miarę postępującego unaturalnienia lepiej zachowanych partii terenu objętego ochroną częściową, mogą być z nich utworzone dalsze rezerwy ścisłe. Omawiane parki narodowe obejmują tereny będące własnością państwa oraz tereny niepaństwowe.

W rozporządzeniach Rady Ministrów wymieniono również dwie instytucje naukowe, powołane przede wszystkim do uzgadniania tematyki

i celowości badań naukowych, przeprowadzanych na obszarach chronionych. Są to Polska Akademia Nauk oraz Centralny Urząd Geologii. Rady Naukowe parków narodowych działające w porozumieniu z wymienionymi instytucjami pokierują badaniami naukowymi i umożliwią ich realizację w terenie.

Wiadomo, że badania naukowe na obszarach podlegających ochronie przedstawiają szczególną wartość. Charakter ochronny terenu umożliwia bowiem przeprowadzanie badań nad prawami rozwoju pierwotnej przyrody, a doświadczenia zdobyte tą drogą można następnie stosować przy zagospodarowywaniu obszarów przeznaczonych do użytkowania. Jest to najważniejszym celem parków narodowych. Tym samym są one ważnym składnikiem naszego gospodarstwa narodowego. Na to jednak, aby badania naukowe w parkach narodowych mogły dać należyte wyniki, trzeba założyć na ich obszarze stacje naukowo-badawcze, które byłyby oparciem dla prac terenowych. W szczególności dotyczy to trudno dostępnego terenu Tatr.

Oprócz umożliwienia przeprowadzenia badań naukowych ważnym zadaniem, jakie obecnie staje przed Zarządami parków narodowych oraz ich Radami Naukowymi, jest umiejętne, oparte na naukowych podstawach unaturalnienie jak największych obszarów objętych ochroną na terenie parków. Innym ważnym zagadnieniem jest sprawa przystosowania terenu parków do potrzeb turystyki. Jak to czytamy w przytoczonej wyżej rozporządzeniach Rady Ministrów, kierowanie ruchem turystycznym w parkach oraz budowa urządzeń turystycznych mają być przeprowadzane zgodnie z postulatami ochrony przyrody.

Spełniając swe szczerne zadania umożliwią trzy nowo utworzone górskie parki narodowe wykonanie szeregu prac ważnych nie tylko dla nauki i naszej gospodarki narodowej, lecz także dla potrzeb społecznych: krajoznawczych, turystycznych i sportowych.

Minister Jan Dąb-Kocioł, który po wielu trudnościach doprowadził do utworzenia trzech naszych górskich parków narodowych, zapisał swe imię trwale na kartach historii ochrony przyrody w Polsce.

Stefan Myczkowski

KRAJOBRAZ I OCHRONA GOSPODARCZA

Ochrona zieleni publicznej

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi, opierając się głównie na ustawie o ochronie przyrody z dnia 7 kwietnia 1949 r. oraz na ustawie o terenowych organach jednolitej władzy państwowej z dnia 20 marca 1950 roku, powzięło dnia 18 sierpnia 1954 r. uchwałę (nr. XXXVI/370) w sprawie ochrony parków. Uchwała ta ma na celu zabezpieczenie przede wszystkim w celach zdrowotnych i wypoczynkowych parków znajdujących się w miastach, miasteczkach i innych osiedlach województwa.

Na podkreślenie zasługują dokładne wyjaśnienia dotyczące możliwości należytego wykorzystania terenów parkowych oraz ich pielęgnowania i zabezpieczenia z punktu widzenia kulturalno-społecznego. Omawiana uchwała przyczyni się niewątpliwie do jasnej interpretacji wspomnianych wyżej ustaw, które mają m. in. na względzie ochronę i należyłą rozbudowę terenów zielonych.

Inicjatywa Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Łodzi zasługuje na uznanie i powinna stać się wzorem dla innych wojewódzkich rad narodowych, które nie podjęły się jeszcze podobnych uchwał.

J. F.